

Villilohi – yhteistyöverkosto
vaelluskalojen puolesta ry
Y-tunnus: 3060368-9

LAUSUNTO

27.3.2024

Asiamies

Mika Suutari-Jääskö
info@villilohi.com

Ympäristöministeriö

kirjaamo.ym@gov.fi

Asia

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulain muuttamisesta.
VN/1247/2024.

VILLILOHI RY:n LAUSUNTO LUONNONSUOJELULAIN MUUTTAMISESTA

Muistuttajan asianosaisuudesta

Villilohi ry on sääntöjensä mukaan valtakunnallinen ympäristön, virtavesien ja vaelluskalojen edunvalvoja. Yhdistyksen toiminta on paikallista ja alueellista. Villilohi ry:n kotipaikka on Rovaniemi.

Perusteeksi asianosaisuudellemme esitämme Suomen perustuslain¹ ja Århusin sopimuksen². Perustelemme asianvaltaisuuttamme ja osallisuuttamme myös viittaamalla Euroopan Unionin tuomioistuimen ennakkopäätöksiin, kuten Burgenland-tuomioon³ ja Komission tiedonantoon, jossa vahvistetaan EU-oikeuden määrittävän asiavaltuudesta ja sen aiheuttomasta rajoittamisesta:

“Kansallisten tuomioistuinten on tarvittaessa syrjäytettävä sellaiset säännökset, jotka ovat yhteen sopimattomia EU:n lainsäädännön kanssa, vaikka ne olisivat osa säädöstä tai määräystä. Tämän olisi koskettava muun muassa asiavaltuuden aiheuttomasta rajoittamista, jotta varmistetaan EU:n sääntöjen täysi tehokkuus.”⁴

Villilohi ry kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa.

¹ Suomen perustuslaki. 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

² Tasavallan presidentin asetus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. 122/2004. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2004/20040122>

³ Unionin tuomioistuimen tuomio Burgenland, C-197/18 3.10.2019, kohta 31.

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218620&pageIndex=0&doclang=FI&mode=lst&dir=&oc c=first&part=1&cid=966983>

⁴ KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE. Bryssel 14.10.2020 COM(2020) 643 final. S. 9-10. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0643:FIN:FI:PDF>

Yleistä

On oltava erittäin tarkka ja pidättyväinen, jos luonnonsuojelulain antamaa suojaa meidän tärkeimmälle pääomallemme – biodiversiteetille meinataan heikentää. Todellinen hintalappu on oltava tiedossa.

Perustuslain 20 § turvaa ympäristöperusoikeuden. Vastuu luonnosta, sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille, myös viranomaisille ja lain säätäjille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Lain säädännössä on huomioitava ristiriidat perusoikeuksiin nähden ja ristiriidat on poistettava eli luontoarvot on huomioitava. Mikäli lakimuutos kuitenkin sisältäisi edelleen ristiriitoja perustuslain kanssa, olisi laista säädettävä poikkeuslakina. Tällöin on huomioitava, että poikkeuslakien välttäminen on vakiintunut valtiosääntöperiaate. Sen mukaan uusien, puhtaasti kansallisista tarpeista johtuvien poikkeuslakien säätämistä tulee välttää. Poikkeuslakimenettelyyn käyttöön suhtaudutaan pidättyvästi. Poikkeuslakimenettelyyn voidaan turvautua vain erityisen poikkeuksellisissa tapauksissa ja **pakottavista** syistä. Jos poikkeuslakimenettelyyn kuitenkin joudutaan turvautumaan, tulee poikkeus rajata mahdollisimman tarkaksi ja vähäiseksi. Tällöin poikkeus on ensisijaisesti pyrittävä säätämään määräaikaiseksi. Pysyväisluonteisen poikkeuslain säätäminen on hyvin harvinaista ja edellyttää **poikkeuksellisia syitä**.

Lisäksi on huomioitava, että vaikka laki olisikin määräaikainen, niin sen nojalla voidaan aiheuttaa luonnon pysyvää vaurioitumista.

Villilohi ry katsoo, että laista nyt esitetyllä sisällöllä on säädettävä poikkeuslakina.

Uusiutuvan energian käytön biodiversiteetin välinen suhde

Uusiutuvan energian tuotannon lisäämiselle on painavia perusteita. Sitä on tehtävä korvaamaan fossiilisia, jotta ilmastonmuutos ei hävittäisi biodiversiteettiä ja siten elämän edellytyksiä. Tästä seuraa välttämätön yhteys, että ilmastotoimet eivät saa aiheuttaa luontokatoa, jota alun perin yritettiin välttää.

Energiapolitiikassa on tärkeää huomioida, että energian kulutuksen vähentäminen nopea ja joustava keino. Energian kulutuksen lisääminen ei ole välttämättömyys. Luontoarvojen hävittäminen on yleensä pysyvä menetys.

Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen. Nyt kyseessä oleva lakimuutos ei saa olla ristiriidassa tämän kanssa. Jo suojeltujen alueiden, lajien ja elinympäristöjen ja erityisesti useiden lajien synnyttämien kokonaisuuksien perusteella arvokkaiden alueiden tilan heikentymistä tai luonnontilan vaarantamista on pidettävä kiellettyinä.

Ympäristövaikutusten arvioinnista ja intressien vertailusta

Nyt säädettävällä lailla ei tule pyrkiä mahdollistamaan taloudellisesti kilpailukykyisen uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä, vaan poikkeuksellisesti ympäristöarvojen kustannuksella toteuttavien tietynlaisten energiahankkeiden mahdollistamista. Hankkeen taloudellisuuden ei tule olla intressi tässä lakimuutoksessa. Tästä syystä on välttämätöntä, että ympäristövaikutusten arvioiminen on toteutettu etukäteen, kattavasti, varovaisuusperiaatteita ja parasta mahdollista osaamista noudattaen. Painopisteen on oltava ympäristölle aiheutetun vahingon arvioimisessa, minimoimisessa ja lopulta kompensoimisessa. On ymmärrettävä ja hyväksyttävä, että tämä maksaa. Elämme aikakaudella, jossa luontoarvot alkavat olla korvaamattomia.

Tästä on tehtävä lakiin selvät kirjaukset.

Esityksen kirjauksista

Villilohi ry katsoo, että hallituksen esityksen säännöskohtaisiin perusteluihin tulisi ottaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2023/2412 johdanto-osan 44 kohdan mukainen kirjaus, jossa ilmaistaan, että uusiutuvan energian tuotantolaitosten ja niihin liittyvän infrastruktuurin **ei voida katsoa olevan** erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta, **jos ei selkeästi voida osoittaa, että kyseisillä hankkeilla ei ole merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, joita ei voida lieventää tai tosiasiallisesti kompensoida.**

Villilohi ry katsoo, että on tärkeää, että jos lupa uusiutuvan energian tuotantolaitosten ja niihin liittyvän infrastruktuurin toteuttamiseksi kuitenkin myönnettäisiin, niin haitan minimoimiseksi tulee käyttää parasta olemassa olevaa teknologiaa ja osaamista edustavia keinoja, joiden toimivuus on kirjattava lupaan.

Villilohi ry katsoo, että **Suomen tulee rajata vesivoima** RED III -direktiivin 16 f artiklan mahdollistamalla tavalla artiklan ja siten ehdotetun luonnonsuojelulain 39 §:n 3 momentin **soveltamisalan ulkopuolelle. Villilohi ry korostaa tarkoittavansa, että uutta vesivoiman rakentamista ei pidä mahdollistaa.**

27.3.2024 Rovaniemellä.

Villilohi ry:n puolesta,

Mika Suutari-Jääskö
puheenjohtaja
hallituksen jäsen
Villilohi ry

Mikko Vihersalo
hallituksen jäsen
Villilohi ry